

**Inventariserend veldonderzoek -
proefsleuven**

**Middendorp 21, Gieten
gemeente Aa en Hunze
(DR).**

juli 2020
Versie 2.0 definitief
In opdracht van:
Roobeek advies

Colofon**Laagland Archeologie Rapport 481**

Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven Middendorp 21 te Gieten,
gemeente Aa en Hunze (DR)

Auteur: Nick Hendriks
Hans Oude Rengerink
Justus de Gruil

In opdracht van: Roobeek advies

Foto's en tekeningen: Laagland Archeologie

Status rapport: Definitief

Controle: J. de Gruil

Autorisatie: Hans Oude Rengerink

ISSN 2468-4759

Laagland Archeologie BV
Virulyweg 21F
7602 RG Almelo

Tel 06 - 49 88 34 03

E-mail: info@laaglandarcheologie.nl
KvK-Nummer: 75251876

© Laagland Archeologie B.V., Almelo, juli 2020

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Laagland Archeologie B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

Laagland Archeologie heeft op woensdag 1 juli 2020 een Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven uitgevoerd aan de Middendorp 21 te Gieten, gemeente Aa en Hunze (DR). Op het terrein is eerder archeologisch onderzoek uitgevoerd: in oktober 2019 is er een bureauonderzoek en karterend booronderzoek uitgevoerd. Op basis van het uitgevoerde booronderzoek is de kans groot dat het plangebied archeologische grondsporen bevat uit de periode IJzertijd – Late-Middeleeuwen. Daarnaast vormt ook een oude akkerlaag een archeologisch spoor, dat het onderzoeken waard is. Geadviseerd is om een archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een proefsleuvenonderzoek; dit advies is door de bevoegde overheid overgenomen.

Het proefsleuvenonderzoek, conform het KNA-protocol 4003, had tot doel gegevens te verkrijgen om de archeologische verwachting te toetsen en eventueel aanwezige vindplaatsen op te sporen en te waarderen. Op basis van de waardering kan de behoudenswaardigheid van de vindplaats binnen het plangebied worden vastgesteld. Tevens diende antwoord te worden gegeven op de in het Programma van Eisen opgestelde onderzoeksvragen.

Samengevat zijn tijdens het onderzoek een aantal greppels, enkele paalsporen en enkele kuilen aangetroffen. De greppels hebben, op een enkele greppel na, een oost-westoriëntatie en lijken (perceels)greppels uit de Nieuwe tijd te zijn. Eén van de greppels komt overeen met een perceelsgreppel zoals aangegeven op kaarten vanaf het begin van de 20e eeuw, in een andere greppel is een fragment baksteen uit de Nieuwe tijd aangetroffen. De paalsporen en kuilen, in de zuidelijke helft van de werkput, zijn onder te verdelen in twee soorten: lichte wat vage sporen, waarin geen vondstmateriaal is aangetroffen, en wat meer donkere sporen waaruit bij één spoor een fragment handgevormd aardewerk is aangetroffen daterend grofweg Romeinse tijd – Vroege-Middeleeuwen. Een duidelijke structuur is uit de (paal)kuilen niet op te maken en de lichtere sporen kunnen mogelijk ook nog een natuurlijke genese hebben. De laag die tijdens het booronderzoek is geïnterpreteerd als een oude akkerlaag, bleek een wat meer geroerd eskdek te zijn. Er kan niet gesproken worden van een huisplaats of een deel van een nederzittingslocatie. De hoge verwachting zoals die op basis van het booronderzoek is bepaald kan daarom worden afgeschaald naar een lage verwachting.

Op basis van de KNA-waarderingscriteria heeft de vindplaats een lage score en geldt daarom als niet behoudenswaardig. Daarom wordt door Laagland Archeologie B.V. geadviseerd om het bouwperceel vrij te geven met betrekking tot de geplande nieuwbouw. De archeologisch adviseur namens de gemeente Aa en Hunze, mevr. M. Montforts, heeft dit advies overgenomen en daarmee een selectiebesluit genomen namens het bevoegd gezag. Ongeacht dit selectiebesluit geldt er bij het aantreffen van archeologische toevalsvondsten de wettelijke meldingsplicht (artikel 5.10, Erfgoedwet). Meldingen dienen gedaan te worden bij de gemeente en de provincie.

Samenvatting	3
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding onderzoek	5
1.2 Afbakening onderzoeksgebied	5
1.3 Administratieve gegevens	7
2 Voorgaand onderzoek en verwachting	8
2.1 Resultaten voorgaand onderzoek	8
2.2 Archeologische verwachting	9
2.3 Selectiebesluit	9
3 Doel van het onderzoek	10
3.1 Doel van het onderzoek en motivatie	10
3.2 Onderzoeksvragen uit het PvE	10
4 Methoden	11
4.1 Onderzoeksmethodiek	11
5 Landschap en bodem	13
5.1 Bodemopbouw	13
5.2 Interpretatie bodemopbouw	14
6 Archeologie	15
6.1 Sporen en structuren	15
6.2 Vondsten	18
6.3 Synthese	18
7 Onderzoeksvragen en conclusie	19
8 Waardering	21
9 Selectieadvies	25
Literatuur en bronnen	26
BIJLAGE 1 AMZ-cyclus	27
BIJLAGE 2 Archeologische perioden	28
BIJLAGE 3 Sporenlijst	29
BIJLAGE 4 Vondstenlijst	30
BIJLAGE 5 Alle Sporen kaart en Coupes/Profielen	31

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING ONDERZOEK

De aanleiding voor het onderzoek vormen de geplande graafwerkzaamheden in verband met de bouw van een dubbele woning op het adres Middendorp 21 te Gieten, gemeente Aa en Hunze (DR) (afbeelding 1).

Op het terrein is in oktober 2019 een karterend booronderzoek uitgevoerd. Op basis van het uitgevoerde booronderzoek is de kans groot dat het plangebied archeologische grondsporen bevat uit de periode IJzertijd – Late-Middeleeuwen.¹ Op basis van dit onderzoek is door het bevoegd gezag besloten dat er een aanvullend onderzoek dient plaats te vinden in de vorm van een Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven.

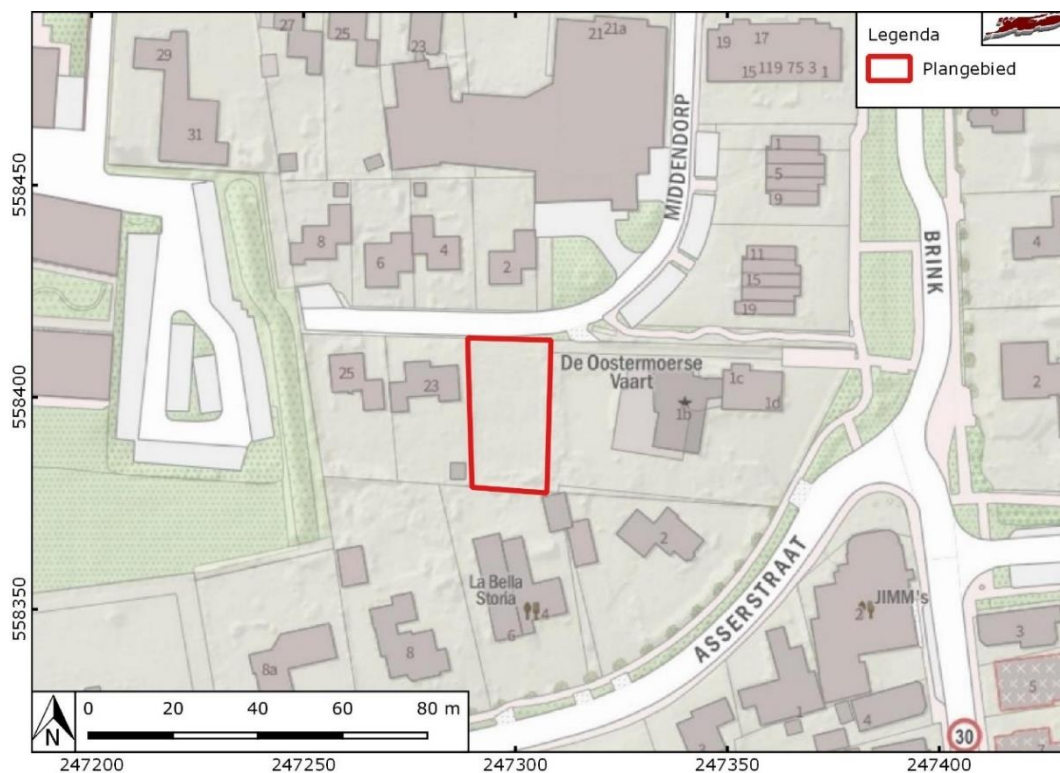
Het doel van dit onderzoek is om gegevens te verkrijgen om de archeologische verwachting te toetsen en eventueel aanwezige vindplaatsen op te sporen en te waarderen. Op basis van de waardering kan de behoudenswaardigheid van de vindplaats binnen het plangebied worden vastgesteld.

Het doel van de opdrachtgever is te voldoen aan de eisen en randvoorwaarden ten aanzien van het aspect archeologie, die gesteld worden in het bestemmingsplan/de verstrekte omgevingsvergunning. De opdrachtgever heeft geen aanvullende wensen kenbaar gemaakt.

1.2 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied betreft de Middendorp 21 in Gieten, gemeente Aa en Hunze (DR). Het terrein is in gebruik als grasland en heeft een omvang van 600 m².

¹ Nijdam 2019.

Afbeelding 1. Contouren van het plangebied

1.3 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	
Provincie	Drenthe
Gemeente	Aa en Hunze
Plaats	Gieten
Toponiem	Middendorp 21
Kadastrale perceelnummer(s)	GTN00 - E - 6163
Laagland Archeologie projectnummer	GIMI201
Uitvoeringsperiode per deelproces	1. Voorbereiding: 22-06-2020 tot 26-06-2020 2: Veldwerk: 01-07-2020 3: Uitwerking: 01-07-2020 tot 02-07-2020 4. Deponering: na definitief rapport
Datum conceptrapportage	2-7-2020
Datum definitief rapport	9-7-2020
XY-coördinaten	247288/558414
	247308/558413
	247307/558377
	247289/558379
Kaartblad	12G
Oppervlakte/lengte plangebied	600 m ²
Datering	n.v.t.
Complextype	n.v.t.
Onderzoeksmeldingsnr	4872315100
AMK-terrein	n.v.t.
Vondstmeldingsnr.	n.v.t.
Type onderzoek	Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven
Opdrachtgever	Roobeek advies
	contactpersoon: M Beek
Bevoegde overheid	Gemeente Aa en Hunze Postbus 93 9460 AB Gieten
Goedkeuring bevoegde overheid	
Adviseur namens bevoegde overheid	M. Montforts
Beheer documentatie	E-depot voor de Nederlandse Archeologie Archief Laagland archeologie B.V. Noordelijk Archeologisch Depot (NAD)
Uitvoerder	Laagland Archeologie B.V. Virulyweg 21F 7602 RG Almelo 06 - 49 88 34 03
Projectleider	J.A.M. Oude Rengerink Hans.ouderengerink@laaglandarcheologie.nl

Tabel 1. Administratieve gegevens.

HOOFDSTUK 2 VOORGAAND ONDERZOEK EN VERWACHTING

2.1 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

Voor het plangebied is in 2019 reeds een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek door middel van karterende boringen uitgevoerd.² Hieronder worden beknopt de resultaten van dit onderzoek beschreven.

Bodem en geomorfologie

Gieten is gelegen op de Hondsrug. De Hondsrug wordt gekenmerkt door het voorkomen van keileem (Formatie van Drenthe, Laagpakket van Gieten) in de ondergrond. De keileem is afgezet onder het landijs in de voorlaatste ijstijd (het Saalien tussen 370.000 en 130.000 jaar geleden). Gedurende het smelten van het landijs in de warme periode die volgde (het Eemien) vond erosie van de keileem plaats en werden dalen gevormd. In de hierop volgende ijstijd (Weichselien, tussen 115.000 en 11.755 jaar geleden) heeft door talrijke vries-dooi cycli nog veel erosie plaatsgevonden. Hierbij zijn de oorspronkelijke diepere dalen weer grotendeels opgevuld met sediment en vooral in de breedte verder uitgesleten. Op de landschapskaart van de gemeente Aa en Hunze is de Hondsrug gekarteerd als een stuwwal, die al dan niet bedekt is met dekzand.

De basis van de bodem bestaat tot de geboorde diepte van maximaal 100 cm-mv uit matig fijn, zwak siltig dekzand. Alleen in boring 4 zijn stenen en grind aangetroffen van glaciaire of periglaciaire oorsprong. De verwachte keileem is niet aangetroffen binnen de geboorde diepte. De bodem is in het plangebied steeds op dezelfde manier opgebouwd. Onder een bouwvoor (dikte 35 tot 45 cm) ligt een oude akkerlaag (15 cm dikte), die ligt op een C-horizont in dekzand.

Archeologie

De oude akkerlaag is in alle zes de boringen bemonsterd en de grond is vervolgens nat gezeefd over een maaswijdte van 3 mm. Hierbij zijn in de boringen 2, 4 en 5 kleine brokjes aardewerk aangetroffen. In de boringen 1, 2 en 4 zijn kleine brokjes houtskool aanwezig. De aanwezigheid van deze indicatoren in een oudere akkerlaag is te verklaren door het aanploegen (voor het opbrengen van de huidige bouwvoor) van een archeologische vindplaats. De sterk gefragmenteerde brokjes duiden hier op. De sterk gefragmenteerde brokjes betreffen handgevormd en met grof zand gemagerd aardewerk en kan grofweg gedateerd worden in de periode ijzertijd – late middeleeuwen. Op basis van historische kaarten kan geconcludeerd worden dat het plangebied vanaf 1832 tot op heden onbebouwd is gebleven en in gebruik was als boomgaard, akker en weiland.

² Nijdam 2019.

2.2 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Op basis van het voorgaande onderzoek is er in het PvE een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

Datering en complextype

Gezien de vermoedelijke datering van de archeologische indicatoren uit het booronderzoek kunnen er sporen en resten aanwezig zijn van een nederzetting uit de periode van de ijzertijd tot en met de late middeleeuwen.

Omvang

Het onderhavige onderzoek kan eventuele begrenzingen en oppervlaktes van vindplaatsen vaststellen, maar het is gezien de relatief geringe omvang van het onderzoeksgebied waarschijnlijk dat een eventuele vindplaats zich uitstrekt tot buiten deze begrenzing.

Diepteligging

Eventuele archeologische sporen uit de periode IJzertijd – Late Middeleeuwen bevinden zich onder de aanwezige oude akkerlaag, op de top van de C-horizont. Deze bevindt zich op circa 60 cm -mv.

Gaafheid en conservering

De gaafheid van eventuele vindplaatsen kan variëren als gevolg van de wisselende diepten van de bodemverstoringen. Dit kan sterk variëren en is in dit stadium nog niet aan te geven. Gezien de aanwezigheid van een plaggendeck is de verwachting dat eventuele grondsporen, voor zover die bij de middeleeuwse ontginning niet sterk zijn aangetast, nog redelijk gaaf zijn.

Meestal is alleen in oude, opgevolde laagten en in diepe sporen zoals waterputten vanwege de natte condities sprake van redelijke conservatieomstandigheden voor organische materiaal. Mogelijk zijn in het onderzoeksgebied nog waterputten of –kuilen aanwezig, al dan niet met houten putconstructies (kistwerk, vlechtwerk of holle boomstammen).

Locatie

Een vindplaats kan zich binnen het gehele plangebied bevinden of zich daar buiten nog uitstrekken.

Uiterlijke kenmerken

In het onderzoeksgebied worden resten verwacht van bewoningssporen. Gezien de periode waaruit deze kunnen dateren gaat het om sporen van houten gebouwen en aanbouwen op een erf. Deze bestaan uit paalkuilen, greppels, putten en afvalkuilen. Configuraties van paalkuilen en greppels kunnen structuren van huizen of bijgebouwen vormen. Greppels kunnen mogelijk verkavelingsspooren vormen.

Mogelijke verstoringen

Op basis van historische kaarten kan geconcludeerd worden dat het plangebied vanaf 1832 tot op heden onbebouwd is gebleven en in gebruik was als boomgaard, akker en weiland. Grote verstoringen worden niet verwacht. Het agrarisch gebruik kan relatief ondiepe verstoringen hebben veroorzaakt.

2.3 SELECTIEBESLUIT

Op basis van dit onderzoek heeft het bevoegd gezag besloten dat er een aanvullend onderzoek in de vorm van een Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven dient te worden uitgevoerd.

HOOFDSTUK 3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

3.1 DOEL VAN HET ONDERZOEK EN MOTIVATIE

Het proefsleuvenonderzoek heeft tot doel gegevens te verkrijgen om de archeologische verwachting te toetsen en eventueel aanwezige vindplaatsen op te sporen en te waarderen. Op basis van de waardering kan de behoudenswaardigheid van de vindplaats binnen het plangebied worden vastgesteld.

3.2 ONDERZOEKSVRAGEN UIT HET PVE

Voor het huidige onderzoek gelden de volgende onderzoeksvragen:

1. *Zijn er in het onderzoeksgebied vindplaatsen met archeologische sporen en resten aanwezig?*
2. *Wat is de aard (complextype), omvang en fysieke kwaliteit daarvan?*
3. *Uit welke periode dateren deze?*
4. *Waar bevinden deze resten zich (horizontaal en verticaal)?*
5. *Wat is de bodemkundige opbouw en hoe intact is deze?*
6. *Wat is de waardestelling middels de KNA-waarderingscriteria? Is de vindplaats behoudenswaardig?*

HOOFDSTUK 4 METHODEN

4.1 ONDERZOEKSMETHODIEK

Het onderzoek is uitgevoerd conform het PvE op 1 juli 2020. Senior-KNA archeoloog en projectleider is J.A.M. Oude Rengerink. Ondersteuning in het veld is geleverd door KNA-archeoloog Ba J. de Gruil en stagiair M. Scholten. Er is één proefsleuf aangelegd conform het puttenplan van het Programma van Eisen (Afbeelding 2). De locatie van de proefsleuf is centraal gelegen binnen het perceel, waarbij rekening is gehouden met de begroeiing aan de oostzijde van het perceel. De proefsleuf is aangelegd met behulp van een kraan met gladde afwerkbak en conform de KNA-leidraad Veldhandleiding Archeologie en overige veldwerkspecificaties volgens het vigerende KNA-protocol IVO-P.

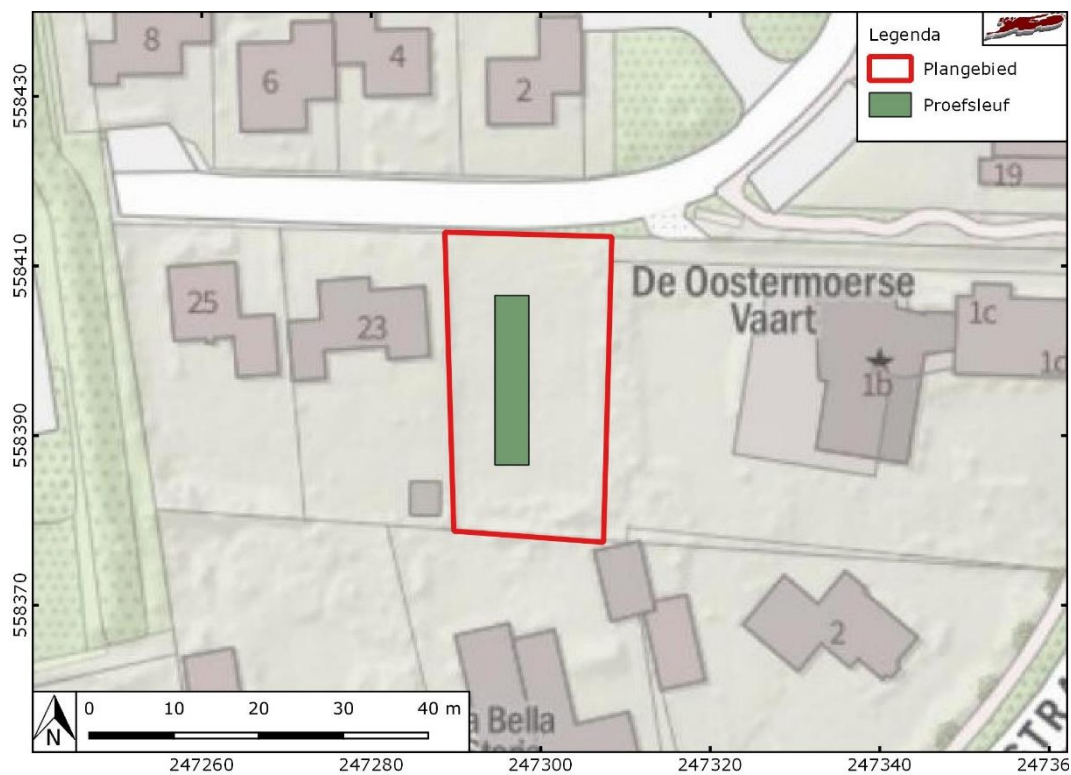
De put was 4 meter breed en 20 meter lang. Het vlak is aangelegd op een niveau waarin eventuele archeologische sporen leesbaar zijn, op circa 40 a 50 cm -mv. Tijdens de aanleg is actief gebruik gemaakt van een metaaldetector, om zo metaalvondsten te detecteren en te verzamelen. Metaalvondsten zijn echter niet aangetroffen.

Het vlak is ingemeten met behulp van een GPS in het Rijksdriehoeksstelsel (RD). Rondom de put is om de vier meter de maaiveldhoogte opgemeten en is om de drie meter de vlakhoogte ingemeten. Relevante sporen zijn handmatig gecoupeerd en gedocumenteerd.

Ten behoeve van bodemonderzoek zijn twee profielkolommen van de put opgenomen. Deze profielen zijn gedocumenteerd conform de ASB. Aangezien de lagen voornamelijk antropogeen van aard waren, is er geen fysisch-geograaf betrokken geweest bij de documentatie van de profielen.

Materiaal dat dateert uit de periode na 1900 is niet verzameld. Al het overige vondstmateriaal is verzameld conform de leidraden 'veldwerk' en 'Eerste hulp bij kwetsbaar Vondstmateriaal'.³

³ KNA-specificatie OS11.

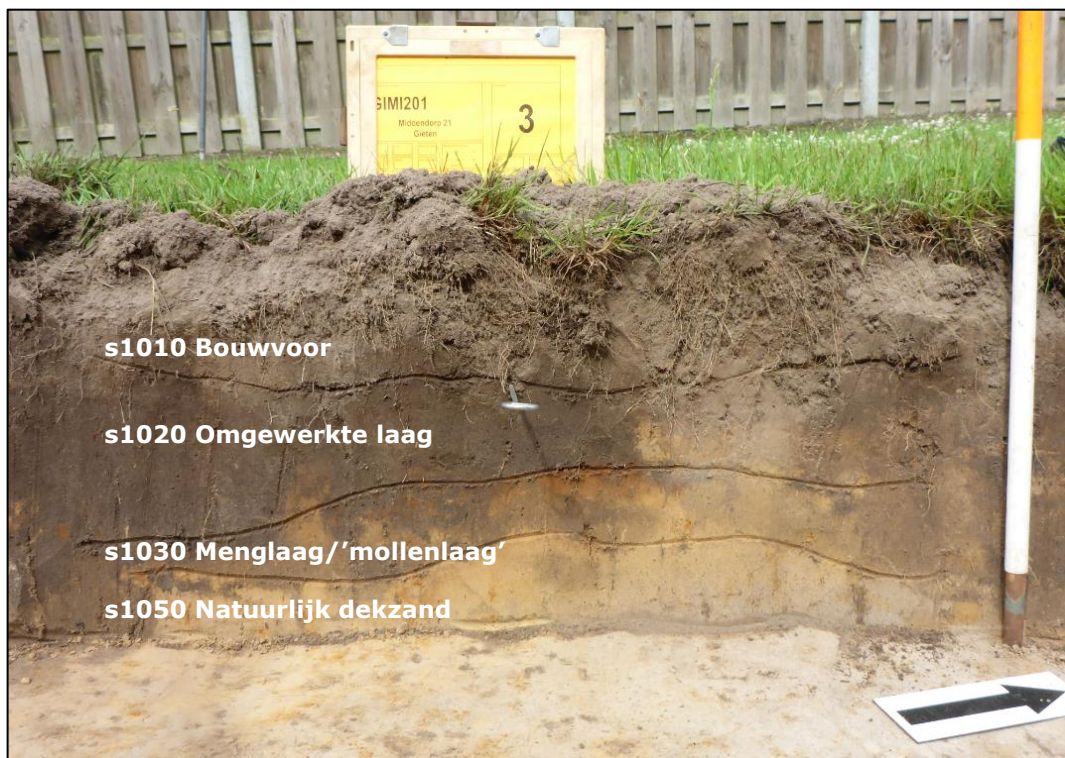

Afbeelding 2. Puttenplan volgens het PvE.

HOOFDSTUK 5 LANDSCHAP EN BODEM

5.1 BODEMOPBOUW

De bodemopbouw is, zoals destijds met het booronderzoek ook reeds is vastgesteld, vrij eenduidig: onder een bouwvoor (s1010 en s1011) ligt een dunne omgewerkte laag (s1020), met hieronder een gemengde overgang (s1030) naar het natuurlijke dekzand (s1050). De bouwvoor bestaat uit zwak siltig matig fijn zand, grijsbruin van kleur en zwak humeus. De omgewerkte laag heeft vergelijkbare textuur, maar is wat meer grijs gekleurd en bevat wat houtskool- en puinspikkels. De menglaag is sterk gevlekt van kleur en kan als een zogenaamde 'mollenlaag' worden geïnterpreteerd. Het natuurlijke dekzand is redelijk homogeen geel van kleur en bestaat uit zwak siltig zand, met her en der enkele kleine brokken natuursteen. Foto's van beide profielen zijn bij de onderstaande afbeeldingen opgenomen.

Afbeelding 3. Foto van profiel 1.

Afbeelding 4. Foto van profiel 2.

5.2 INTERPRETATIE BODEMOPBOUW

In tegenstelling tot wat bij het voorafgaande booronderzoek is vastgesteld lijkt er geen sprake van een oude akkerlaag. De laag betreft een omgewerkt plaggendek waarvan de onderkant vaak scherp en in verticaal opzicht op wisselende dieptes grenst op het ongeroerde dekzand. Dat is onder andere in profiel 1 zichtbaar. Eerder moet de ophogingslaag (s1020) onder de bouwvoor gezien worden als een restant van een plaggendek dat nog in enige mate is omgewerkt. De onder dit pakket aanwezige ongeroerde bodem is tot in de C-horizont afgetopt en doorgraven met greppels.

HOOFDSTUK 6 ARCHEOLOGIE

6.1 SPOREN EN STRUCTUREN

Het leesbare sporenvlak is aangelegd in de top van het natuurlijke dekzand, net onder de het geroerde pakket, zie ook Afbeelding 7. De vlakhoogte is circa 17,70 – 17,80 m +NAP. De aangetroffen sporen bestaan uit vijf⁴ greppels, vier mogelijke paalsporen, vier kuilen, één⁵ natuurlijke verstoring en een niet nader te specificeren grondspoor. De Alle Sporen Kaart is opgenomen in de bijlage, inclusief de coupes en profielen.

Bijna alle sporen zijn handmatig gecoupeerd en (ten dele) afgewerkt om daterend materiaal te verkrijgen, en om meer inzicht in de spoorraad te verkrijgen. Daterend vondstmateriaal is echter slechts in beperkte mate aangetroffen.

De greppels hebben een oost-westoriëntatie en lopen daarmee haaks door de proefsleuf, met uitzondering van greppel s4. Vier van de greppels zijn gecoupeerd, de greppels s6 en s13 bleken nog maar slechts enkele centimeters diep te zijn. Greppel s4 had een diepte van circa 20 cm, s5 was met 40 cm nog wat dieper. In een coupe van greppel s5 blijkt de vulling van greppel s4 nog over s5 te liggen. Hoewel in s4 is een fragmentje handgevormd aardewerk met zeer fijn steengruis aangetroffen, is deze in de Nieuwe tijd te dateren. In s5 is namelijk een fragment van een handgevormde baksteen verzameld, daterend Nieuwe tijd. De greppel s4 doorsnijdt s5 (en eindigt ook vrij snel na de doorsnijding), waarmee de greppel s4 jonger zou zijn dan s5 (Afbeelding 5). Het fragmentje aardewerk uit s4 is dan ook waarschijnlijk opspit, of door bioturbatie in het spoor gekomen. In s6 is een botfragment aangetroffen, dit betreft een sprongbeen van een fors rund (of stier/os).

Wanneer de greppels worden geplot op historisch kaartmateriaal, blijkt dat greppel s1 overeenkomt met een perceelsgrens zoals deze is aangegeven van circa 1900 tot de jaren '50. Gezien dezelfde oriëntatie van de greppels s5, s6 en ook s13 is het aannemelijk dat deze ook deel uitmaakten van een gelijktijdige historische verkavelingsstructuur.

⁴ De sporen s7 en s6 bleken onderdeel van eenzelfde greppel te zijn.

⁵ De sporen s11 en s12 zijn geïnterpreteerd als eenzelfde boomval.

Afbeelding 5. Coupe met de greppels s4 (rechts) en s5 (links). De greppel s4 lijkt s5 te doorsnijden, maar ook vrij snel te eindigen.

De mogelijke paalsporen en kuiltjes bevinden zich in de zuidelijke helft van de proefsleuf. De sporen, waarvan de meesten zijn gecoupeerd (Afbeelding 6), hebben een vulling van matig siltig matig fijn zand, zijn overwegend lichtbruingrijs van kleur en deels gevlekt door bioturbatie (s9, s10, s16, s17). Enkele zijn wat donkerder gekleurd (s2, s3, s8, s14). De meest van deze sporen hebben in de coupes een zeer onscherpe begrenzing en zouden ook als bodemvormingssporen van bijvoorbeeld verdwenen bomen of struiken kunnen zijn. Insluitsels zijn niet waargenomen. In één van de kuilen, s3, is een fragmentje handgevormd aardewerk aangetroffen, daterend Romeinse tijd – Vroege-Middeleeuwen. Aangezien de vulling van deze kuil qua textuur en kleur vergelijkbaar is met het geroerde pakket onder de bouwvoor, dateert deze kuil eerder uit historische tijden en kan ook dit scherfje als opspit worden gezien.

Afbeelding 6. Coupes van paalspoor s16 en de kuiltjes s9 en s10.

Een laatste spoor betreft een fors hoefijzervormige donkere verkleuring, waarvan de vorm karakteristiek is voor een boomval (s11). Middenin dit spoor bevond zich nog een wat geler gekleurd spoor (s10), geïnterpreteerd als onderdeel van de boomval. Hierin bevond zich bovendien nog een stuk baksteen.

Afbeelding 7. Vlakfoto van de proefsleuf, foto richting het noorden.

6.2 VONDSTEN

Het aantal vondsten is zeer gering met twee fragmentjes aardewerk, een brokje bouwkeramiek en een fragment dierlijk bot (Afbeelding 8). Het aardewerk betreft in beide gevallen handgevormd aardewerk, v1 is een wandfragmentje van circa 1 cm dik met een hard baksel en vrij gladde afwerking. De magering bestaat uit kwartsgruis tot 1 mm dik. Het fragmentje v2 betreft eveneens een wandfragmentje van circa 0,8 cm dik met een wat grovere kwartsgruismagering tot 2 mm dik. Het fragment bouwkeramiek, v3, betreft een stuk van een rode handgevormde baksteen, waarschijnlijk uit de Nieuwe tijd. Het dierlijk botmateriaal (v4) betreft een sprongbeen van een fors rund (of eventueel een stier of os).

Afbeelding 8. Overzicht van het aangetroffen vondstmateriaal: v1 (links) t/m v4 (rechts)

6.3 SYNTHESE

Binnen het plangebied zijn er twee complexen te onderscheiden. Het eerste complex betreft enkele (perceels)greppels waarvan er ééntje, s1, overeenkomt met een erfbegrenzing zoals aangegeven op historische kaarten uit circa 1900-1950. Uit een andere greppel binnen dit complex is fragment handgevormd baksteen uit vermoedelijk de Nieuwe tijd verzameld. Het aantal vondsten is zeer gering en voor wat betreft de twee handgevormde scherven liggen die in een secundaire context.

Het tweede complex betreft een aantal mogelijke paalsporen en kleine kuiltjes in de zuidelijke helft van de proefsleuf. Van deze sporen lijkt, op basis van het voorkomen, een aantal ouder te zijn dan de oost-westgeoriënteerde greppels (sterker gebioturbeerd, lichter van kleur, vager begrensd). Uit deze lichte sporen is echter geen vondstmateriaal verzameld. Een aantal van de sporen is wat meer homogeen, donker van kleur en scherp(er) begrensd. Uit één van de wat donkere sporen is een klein fragment handgevormd aardewerk verzameld, daterend Romeinse tijd – Vroege-Middeleeuwen. Een aantal van deze sporen is zodanig onscherp begrensd dat die misschien ook een natuurlijke genese kunnen hebben. Enkele andere sporen zijn waarschijnlijk uit de historische periode.

Op basis van de sporen en vondsten is er onvoldoende informatie aanwezig om te kunnen bepalen of het plangebied ligt binnen een nederzettingsterrein of een huisplaats uit de voorhistorische perioden. Voor wat betreft de greppels duiden die op een percelering die uit de Nieuwe tijd dateert. Een meer gedetailleerde datering daarvan is niet mogelijk.

HOOFDSTUK 7 ONDERZOEKSVRAGEN EN CONCLUSIE

1. *Zijn er in het onderzoeksgebied vindplaatsen met archeologische sporen en resten aanwezig?*

Ja, binnen het onderzoeksgebied zijn archeologische sporen en resten aanwezig.

2. *Wat is de aard (complextype), omvang en fysieke kwaliteit daarvan?*

De archeologische sporen betreffen enkele greppels, paalsporen en kuiltjes en komen door de gehele proefsleuf voor. De verdere omvang buiten de proefsleuf is onbekend. De sporen hebben een goede fysieke kwaliteit, er is geen sprake van verstoring, behoudens natuurlijke vervaging. De sporen zijn te relateren aan de complextypen *Infrastructuur: Afwateringskanaal / inundatiekanaal / greppel / sloot* en *Bewoning (inclusief verdediging)*. Meer concreet gaat het om de sporen van een percelering. De overige sporen zijn niet eenduidig aan een specifiek complextype toe te wijzen. Een deel van de sporen kan ook natuurlijk zijn gevormd.

3. *Uit welke periode dateren deze?*

De sporen zijn moeilijk te dateren aangezien er slechts beperkt vondstmateriaal is aangetroffen. Op basis van het voorkomen en een enkel fragment baksteen, lijken de oost-westgeoriënteerde greppels uit de Nieuwe tijd te dateren. Eén van deze greppels komt overeen met een perceelsgrens op historische kaarten vanaf het begin van de 20e eeuw. De paalsporen en kuiltjes zijn beperkt te dateren: een aantal van deze sporen is vrij licht van kleur, hierin is geen vondstmateriaal aangetroffen. Het is ook mogelijk dat deze een natuurlijke genese kennen. Uit één van de wat donkere kuiltjes is een fragmentje handgevormd aardewerk verzameld, globaal daterend Romeinse tijd – Vroege-Middeleeuwen maar dit lijkt zich in een secundaire positie te bevinden.

4. *Waar bevinden deze resten zich (horizontaal en verticaal)?*

De greppels bevinden zich verspreidt door de proefsleuf en zullen nog buiten de proefsleuf verder zijn gelegen. De overige paalsporen en kuiltjes bevinden zich in de zuidelijke helft van de proefsleuf. Alle sporen bevinden zich in de top van het natuurlijk dekzand, vanaf circa 40 a 50 cm onder het maaiveld.

5. *Wat is de bodemkundige opbouw en hoe intact is deze?*

De bodem uit een 10 tot 15 cm dikke bouwvoor, met hieronder een omgewerkt restant van een plaggendeck van circa 10 cm dik. Hieronder is een door bioturbatie ontstane menglaag aanwezig van enkele centimeters dik, en vervolgens het dekzand. De oorspronkelijke bodemlagen van de podzolbodem zijn niet meer aanwezig, en zullen zijn opgenomen in de oude akkerlaag/ophogingslaag en de bouwvoor. Er sprake van een niet meer intacte bodem.

6. Wat is de waardestelling middels de KNA-waarderingscriteria? Is de vindplaats behoudenswaardig?

Op basis van de waardestelling (zie hoofdstuk 8) is de vindplaats niet behoudenswaardig.

HOOFDSTUK 8 WAARDERING

De doelstelling van het onderhavige onderzoek is te komen tot een waardering van een eventueel aanwezige archeologische vindplaats. Op basis van het voorkomen van archeologische sporen is sprake van een archeologische vindplaats. Deze vindplaats wordt gewaardeerd op basis van de waarderingscriteria volgens de KNA 4.0.⁶ Per onderdeel vindt een toewijzing van punten plaats en aan de hand van het totaal aantal punten wordt bepaald of de vindplaats als behoudenswaardig aangemerkt dient te worden. Bij een lage, gemiddelde en een hoge waarde worden respectievelijk 1, 2 en 3 punten toegekend. Een behoudenswaardige vindplaats heeft volgens de KNA-waarderingscriteria voor de fysieke kwaliteit een score van 4 punten en op inhoudelijke kwaliteit een score van 8 punten. Met een score van 12 punten geldt de aangetroffen archeologische vindplaats als behoudenswaardig.

Gaafheid

Het aangetroffen greppelsysteem is vanwege de afdekkende lagen gaaf en de sporen zijn in beperkte mate door postdepositionele processen (erosie) verstoord. Voor wat betreft de resten van een eventuele huisplaats die uit een oudere periode zou kunnen dateren, zijn alleen enkele moeilijk toe te wijzen sporen en een paar vondsten aangetroffen. De vondsten bevonden zich bovendien in een secundaire ligging. Daarmee kan de gaafheid van de vindplaats niet anders dan als **laag** worden beschouwd.

Conservering

Er zijn geen organische artefacten aangetroffen en slechts een paar anorganische artefacten. In dat licht kan er dus geen waardering van de conservering van organische en anorganische artefacten worden gegeven. Daarom wordt de score voor conservering als **laag** gezien.

Zeldzaamheid

De sporen van perceleringsgreppels zijn niet zeldzaam. Omdat van de overige sporen nauwelijks is vast te stellen of die behoren tot een oudere vindplaats kan daarvan ook niet de zeldzaamheid worden bepaald. De zeldzaamheid is daarom **laag**.

Informatiewaarde

Afgezien van de sporen van greppels bevat de vindplaats te weinig sporen die bovendien niet goed zijn toe te wijzen aan een bepaald complextype. Daarom heeft de betreffende vindplaats **lage** informatiewaarde.

Ensemblewaarde

De greppels uit de Nieuwe tijd maken deel uit van een perceleringssysteem dat buiten de proefsleuf niet nader onderzocht kan worden. Het is daarom ook niet mogelijk om de ensemblewaarde daarvan te bepalen. Van de overige sporen kan verder niet aangegeven worden tot welk complextype die behoren en daarmee kan er ook niets over de ensemblewaarde worden gezegd.

De ensemblewaarde wordt daarom als **laag** aangemerkt.

⁶ KNA 4.0. Bijlage IV Waarderen van vindplaatsen.

Representativiteit

Percleringsgreppels zijn vrij representatief voor gronden met oude plaggendekken, maar voor de overige aangetroffen archeologische sporen en resten kan vanwege de onduidelijkheid over het complextype verder geen uitspraak worden gedaan. De representativiteit kan daarom niet meer dan als **laag** worden beoordeeld.

Conclusie waardering

Op het aspect fysieke kwaliteit heeft de vindplaats 2 punten en op de inhoudelijke kwaliteit 4 punten. Voor beide criteria is de waarderingsscore onvoldoende om als een behoudenswaardige vindplaats aangemerkt te worden.

KNA 4.0 Waarderingstabel met scores

Kwaliteiten	Waardering s-criteria	Operationele parameters	score
Beleefde kwaliteit	Zichtbaarheid (herkenbaarheid en schoonheid)	Wordt niet gescoord	-
	Herrineringswaarde	Wordt niet gescoord	-
Fysieke kwaliteit	Gaafheid	- Aanwezigheid sporen; - Gaafheid sporen; - Ruimtelijke gaafheid; - Stratigrafie intact; - Mobilia in situ; - Ruimtelijke relatie tussen mobilia onderling; - Ruimtelijke relatie tussen mobilia en sporen; - Aanwezigheid antropogeen biochemisch residu; - Stabiliteit van de natuurlijke omgeving.	1
	Conservering	- Conservering artefacten (metaal/overig); - Conservering organisch materiaal.	1
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid	- Het aantal vergelijkbare vindplaatsen van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode, binnen dezelfde archeoregio, waarvan de aanwezigheid is vastgesteld; - Idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart.	1
	Informatiewaarde	- Opgraving/onderzoek van vergelijkbare vindplaatsen binnen dezelfde archeoregio (minder/meer dan 5 jaar geleden; volledig/partieel); - Recent en systematisch onderzoek van de betreffende archeoregio; - Recent en systematisch onderzoek van de betreffende archeologische periode; - Passend binnen vastgesteld onderzoeksprogramma van universitair instituut of Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	1
	Ensemblewaarde	- Synchrone context (voorkomen van vindplaatsen uit dezelfde periode binnen de microregio); - Diachrone context (voorkomen van vindplaatsen uit op een volgende perioden binnen de microregio); - Landschappelijke context; - Landschappelijke context (fysisch en historisch); geografische gaafheid van het contemporaine landschap; - Aanwezigheid van contemporaine organische sedimenten in de directe omgeving.	1

	Represen- tativiteit	• Kenmerkendheid voor een bepaald gebied en/of periode;- • Het aantal vergelijkbare vindplaatsen van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld en waarvan behoud is gegarandeerd; • Idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart.	1
--	-------------------------	---	----------

HOOFDSTUK 9 SELECTIEADVIES

Vooruitlopend op de rapportage van dit onderzoek in het veld overleg gevoerd tussen de uitvoerende senior-archeoloog en de adviseur namens het bevoegd gezag (M. Montforts). Op basis van de eerste bevindingen is al besproken dat de vindplaats niet als behoudenswaardig gekwalificeerd diende te worden.

Daarmee is in het veld al een voorlopig selectiebesluit genomen. Na de uitwerking van de veldgegevens in deze rapportage en de waardering volgens de KNA-waarderingscriteria zijn er geen redenen om hiervan af te wijken. Verder onderzoek ter plaatse van het plangebied is derhalve niet nodig en het plangebied kan daarom worden vrijgegeven met betrekking tot het omgevingsaspect archeologische waarden.

De archeologisch adviseur namens de gemeente Aa en Hunze, mevr. M. Montforts heeft dit advies overgenomen en daarmee een selectiebesluit genomen namens het bevoegd gezag. Ongeacht dit selectiebesluit geldt er bij het aantreffen van archeologische toevalsvondsten de wettelijke meldingsplicht (artikel 5.10, Erfgoedwet). Meldingen dienen gedaan te worden bij de gemeente en de provincie.

Literatuur en bronnen

Nijdam, L., 2019. *Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek – verkennende en karterende fase Middendorp 21 te Gieten, gemeente Aa en Hunze (DR)*
Laagland Archeologie Rapport 358

SIKB, 2016. Inventariserend Veldonderzoek (Landbodems) (Field Survey IVO (soil) Protocol 4003. SIKB 2016. Gouda.

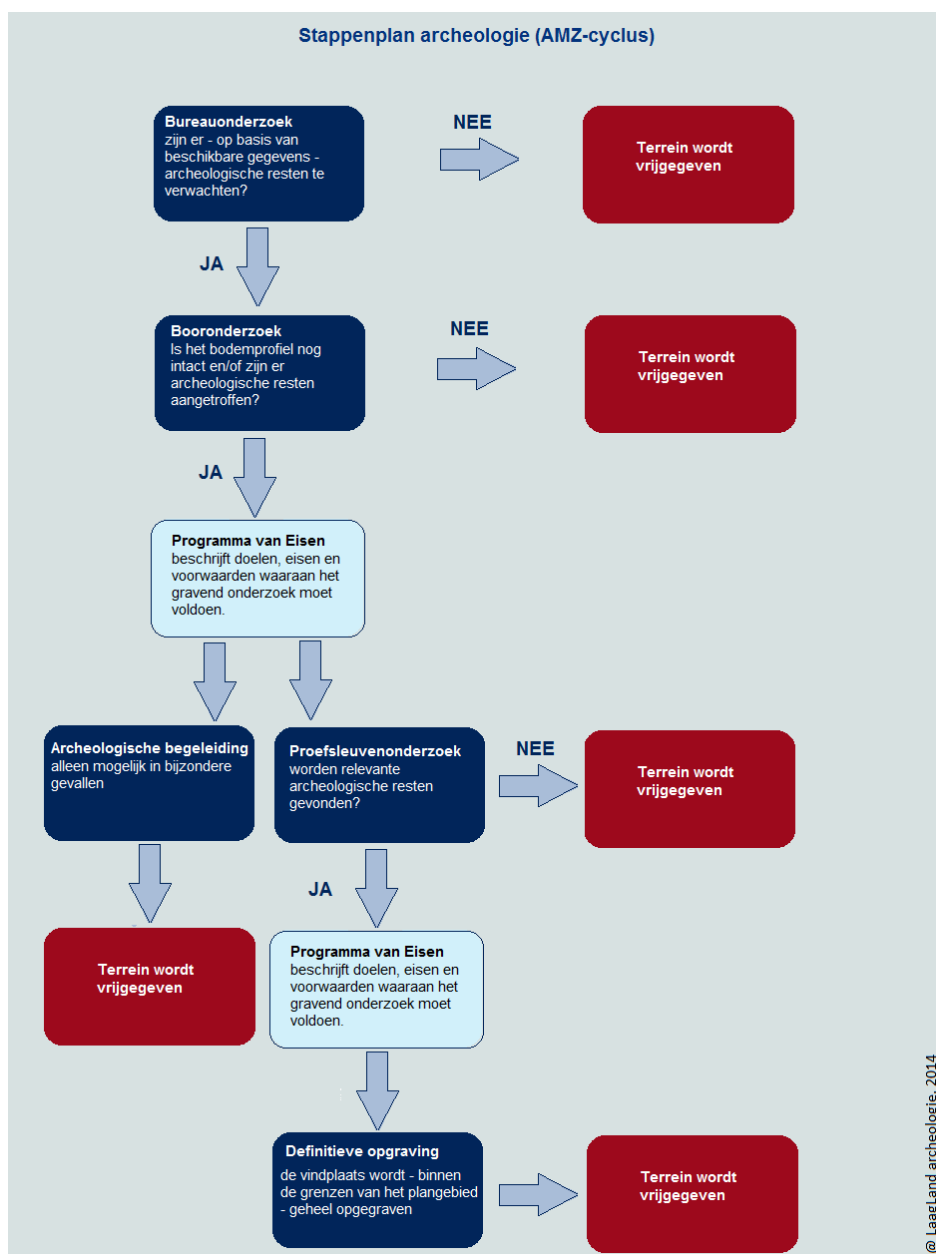
KNA 4.0. Bijlage IV Waarderen van vindplaatsen

<http://www.sikb.nl/doc/KNA33/definitief/Deel%20II%20bijlage%20IV%20Waarderen%20van%20vindplaatsen%20versie%203.3.pdf>

Afbeeldingenlijst

Afbeelding 1. Contouren van het plangebied	6
Afbeelding 2. Puttenplan volgens het PvE.	12
Afbeelding 3. Foto van profiel 1.	13
Afbeelding 4. Foto van profiel 2.	14
Afbeelding 5. Coupe met de greppels s4 (rechts) en s5 (links). De greppel s4 lijkt s5 te doorsnijden, maar ook vrij snel te eindigen.	16
Afbeelding 6. Coupes van paalspoor s16 en de kuiltjes s9 en s10.	16
Afbeelding 7. Vlakfoto van de proefsleuf, foto richting het noorden.	17
Afbeelding 8. Overzicht van het aangetroffen vondstmateriaal: v1 (links) t/m v4 (rechts)	18

BIJLAGE 1 AMZ-CYCLUS

BIJLAGE 2 ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Archeologische perioden			Datering	
Nieuwe tijd		C	1795	
		B		1650
		A		
Middeleeuwen		Laat	1500	
		Vol	1250	
		vroeg	Ottoons	1050
			Karolingisch	900
			Merovingisch	725
			450	
Romeinse tijd		Laat	270	
		Midden	70 na Chr.	
		Vroeg	15 voor Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250	
		Midden	500	
		Vroeg	800	
	Bronstijd	Laat	1100	
		Midden	1800	
		Vroeg	2000	
	Neolithicum	Laat	2850	
		Midden	4200	
		Vroeg	4900/5300	
	Mesolithicum	Laat	6450	
		Midden	8640	
		Vroeg	9700	
	Paleolithicum	Jong	35.000	
		Midden	250.000	
		Oud		
@ Laagland Archeologie, 2014				

BIJLAGE 3 SPORENLIJST

Put	Vlak	Spoor	Vulling	Interpretatie	Beschrijving
1	1	1	0	GR	Grbr, vlekkelig zs2 mf h2
1	1	2	0	PK	Gr zs2 mf h2, vulling=bouwvoor
1	1	3	0	KL	Grbr zs2 mf h2
1	1	4	0	GR	Grbr zs2 mf h2, vlekkelig
1	1	5	0	GR	Grbr zs2 mf h2, vlekkelig
1	1	6	0	GR	Grbr zs2 mf h2, vlekkelig
1	1	7	0	GR	= onderdeel GR s6
1	1	8	0	KL	Lbrgr zs2 mf h1
1	1	9	0	KL	Lbrgr zs2 mf h1
1	1	10	0	KL	Lbrgr zs2 mf h1
1	1	11	0	VSN	Boomval
1	1	12	0	VSN	Boomval
1	1	13	0	GR	Lbrgr zs2 mf h1, vlekkelig
1	1	14	0	PK	Dbrgr zs2 mf h3, vulling=bouwvoor
1	1	15	0	GRNDSPR	Lgrbr, zs2 mf h1, vlek
1	1	16	0	PK	Gr zs2 mf hk1
			1	PK	Lbrgr zs2 mf
1	1	17	0	PK	Lbrgr zs2 mf, vlekkelig
			1	PK	Lgr zs2 mf, vlekkelig
1	104	1010	0	LGBV	Bouwvoor zs2 mf h2, wo2, grbr
1	104	1011	0	LGBV	Bouwvoor zs2 mf h2, grbr
1	104	1020	0	LGM	Geroerd esdek zs2 mf h1 dgrbr
1	104	1030	0	LGM	'Mollenlaag' zs2 mf, dgrbr, ge gevl.
1	104	1050	0	LGN	C-hor, ge zs2 mf

BIJLAGE 4 VONDSTENLIJST

Vondst	Put	Vlak	Spoor	Vulling	Materiaal	Datering	Beschrijving
1	1	1	3	0	AWH	ROM-MEV	wandfragmentje van circa 1 cm dik met een hard baksel en vrij gladde afwerking. De magering bestaat uit kwartsgruis tot 1 mm dik
2	1	1	4	0	AWH	IJZ-ROM	wandfragmentje van circa 0,8 cm dik met een wat grovere kwartsgruismagering tot 2 mm dik
3	1	1	5	0	BAKSTEEN	NT	handvormsteen
4	1	1	6	0	ODB	-	sprongbeen fors rund (of stier/os)

BIJLAGE 5 ALLE SPOREN KAART EN COUPES/PROFIELEN

ASK en coupes/profielen
Projectie: EPSG28992
JdG | 01-07-2020

